

**“DAU AL SET”**

**Història de l’art del segle XX**

**Arnau Gifreu Castells**  
**3r Com. Aud.**

# **INDEX**

1. Introducció
2. Contextualització històrica
  - 2.1 - Contextualització artística a nivell mundial
3. Components del grup artístic
4. Etapes de Dau al set
5. Antecedents i influències del grup
6. Els primers números de Dau al Set
7. Evolució de la revista
8. Objecte d'estudi:
  - 8.1 - Assaig d'Arnau Puig
  - 8.2 - La pintura d'Antoni Tàpies
  - 8.3 - Joan Brossa: geni i figura
9. Conclusions
10. Bibliografia

## INTRODUCCIÓ

- L'objectiu bàsic que m'ha portat a elaborar aquest treball ha estat la infinitat d'enigmes que sempre m'he plantejat arrel d'aquesta associació artística i si fa no fa política anomenada Dau al Set.

M'ha interessat sumament estudiar aquest tipus de moviment en primer terme perquè es va dur a terme a Catalunya i la majoria dels seus components eren catalans i es varen plantejar un tipus d'art basat en la normativa catalana, és a dir, el seu mitjà i/o vehicle d'expressió sempre fou el català bàsicament.

La majoria de moviments de tota la història de l'art es donen en un context europeu o mundial, i ademés ja formen part d'un objecte d'estudi detallat tant a les diverses assignatures de batxillerat com universitàries. Però els petits grups artístics que, com a fenomen, es consoliden a Espanya a mitjan de segle XIX, sembla que tinguin un tractament més superficial, com otorgant-lis menys importància.

El treball mostra una divisió per parts, la qual pretén ser una espècie de "contiunnum" per arribar a conclusions lòquiques que no s'hagin dut a terme anteriorment. Després de la introducció, he trobat interessant efectuar una revisió del context tan artístic com històric, per analitzar la realitat política i socio-econòmica del moment en que es dugué a terme el moviment així com els moviments paral·lels que existiren o inspiraren el fenomen de "Dau al Set".

Seguidament analitzaré detalladament els diferents components del grup artístic amb l'objectiu de conèixer la situació històrica que visqueren i com aquesta els motivà a realitzar el tipus d'art que dugueren a terme.

L'objecte d'estudi és el cos del treball, subdividit en tres aspectes molt importants, l'essència del moviment: el cos del treball consta d'una anàlisi d'un assaig d'Arnau Puig, d'una visió retrospectiva sobre la pintura d'Antoni Tàpies i una recerca concreta dels factors que aportà el personatge ideològicament més important del grup, Joan Brossa (retent-li un petit homenatge després de la seva recent mort).

La comparació amb d'altres moviments i grups artístics és important per conèixer tant els antecedents com les influències que se'n derivaren cap al grup català d'art. Finalment, la valoració personal i la bibliografia consultada tanquen el treball.

En suma, doncs, mitjançant aquest treball intentaré tan sintetitzar com analitzar què representà en el context mundial aquest fenomen i com afectà això a l'art en general.

## **BIBLIOGRAFIA CONSULTADA**

- Catoir, Barbara, 1988, Converses amb Antoni Tàpies. Barcelona, Edicions Polígrafa, S.A., 166 pp.
  
- Fernández, A.; Barnechea, E.; Haro, J., Historia del arte. Barcelona, Edicions Vicens-vives S.A., 569 pp.
  
- Garcia, Margarita; Gatell, Cristina, Temps (Història Contemporània); Barcelona, Edicions Vicens-vives, 371 pp.
  
- Puig, Arnau, 1998, Històries de Dau al Set. Barcelona, Editorial Thassàlia, 353 pp.
  
- Tàpies, Antoni, 1977, Memòria personal (Fragment per a una autobiografia). Barcelona, Editorial Crítica, 355pp.
  
- Apunts 3r Com Audio. “Història de l’art del segle XX”

## CONCLUSIONS

Després d'haver efectuat nombroses lectures i arrel d'això haver elaborat minuciosament el treball, he arribat a plantejar-me enunciats que mai se m'haguessin ocorregut. És per això que reconec que m'ha sorprès el fet d'haver arribat a una valoració tan clara com positiva de la feina d'investigació duta a terme.

L'anàlisi del context i els moviments artístics apareguts a Europa durant el segle XX m'han donat una visió diferent i contrastada, per poder analitzar el fenomen des d'un mode més objectiu i coherent. Les conclusions més clares que n'he extret després d'elaborar el treball de recerca han estat les següents:

- En primer lloc, resulta imprescindible especificar que el fenomen de Dau al Set es trobà inexorablement enquadrat a la realitat del seu temps, amb el marc geogràfic, polític, econòmic i social que aquest comportà.

- Així mateix és indiscutible afirmar que el grup artístic compost per Tàpies, Brossa i Cuixart entre d'altres sempre es mostrà influenciat per altres tendències que motivaren diverses tipologies i maneres de "fer art".

- El grup artístic sempre es veié afectat per escissions, ruptures, i separacions, les quals marcaren per complet la continuació artística del grup. Cada membre del grup anà cercant el seu propi camí i a vegades sembla que l'experiència de Dau al Set només fos una etapa per després assolir-ne cada u una de superior (individulament parlant. Ex: Antoni Tàpies, experiència i reconeixement a Nova York).

- Dels sis membres de Dau al Set no n'hi hagué cap que abandonés mai la lluita, per moltes dificultats i ignoràncies en les que es veïessin embolicats els membres del grup. A més, cadascun dels components ha sofert o ha passat per etapes, tornant a nombrar Antoni

Tàpies, que seria un dels iniciadors i més grans representants de l'informalisme, tot i que acabaria treballant entre un expressionisme poètic i dramàtic.

- Al principi, durant la creació del grup, la tendència era la dadaísta (ruptura amb la falsedat de l'ambient i el propi quadre de valors), i posteriorment se'n derivaren dues: en el corrent de l'art, la surrealista i en el corrent ideològic, l'existencialista.

- Es important que no ens referim tan al moviment en si com a artístic sinó també com una "atmosfera", és a dir, un clima propi que es forjaren els membres del grup, ja que aquest existí i es pot sintetitzar dient que es tractava d'una actitud de rebel·lió davant de l'entorn tant cultural com social que els envoltava.

- També hi hagueren altres grups com "El Paso" (Saura o Millares) o "El grupo de Vallecas" que s'han de tenir en compte en el panorama informalista espanyol.

Per concloure, suposar la hipòtesi que Dau al Set no fou un moviment massa original, ja que, com s'ha observat al llarg de tot el treball, els membres estaven condicionats pel seu temps i era normal revoltar-se contra tot, la negació per la negació. El que sí que aconseguiren cultivar de veres, crec, foren un tipus d'actitud molt peculiar davant la vida i una progressiva presa de consciència.

## CONTEXTUALITZACIO HISTORICA

Dins de la contextualització històrica, ens trobem davant d'un context de Postguerra Civil a Espanya, caracteritzat per una forta repressió per part de la dictadura, autarquia, aïllament en bona part cultural del propi país, repressió cultural i de la llengua en tots els àmbits i una ideologia pròpia del primer franquisme. Així, doncs, observem un tipus d'art molt condicionat al franquisme que mostrava unes directrius molt clares: l'art oficial havia de ser l'acadèmic, el conservador, el que estava en sintonia amb el Govern

Espanya es trobava immersa en una època de gran pobresa i de manca dels serveis bàsics on el que predominava era la censura i el racionament i és precisament dins aquest context quan l'any 1945 apareixeren els primers brots de renovació, això sí, sempre com experiències aïllades i molt especialment sorgides a la perifèria de l'Estat L'exemple més clar és el grup Dau al Set, que es pot considerar com la primera agrupació més o menys organitzada a l'entorn d'una revista del mateix nom que es movia entre els moviments del Dadaïsme i el Surrealisme.

Al mateix temps s'observà també una certa renovació des de l'interior de l'administració, el que produí l'aparició de certes iniciatives per a promoure l'activitat artística. També cal destacar que començà una campanya de propaganda dedicada a la imatge d'Espanya cap a l'exterior, ja que aquest pretenia donar una imatge de país modern que es renovava, per trencar amb l'inmobilisme de la dictadura imposada per la força estatal.

El primer número que aparegué de Dau al Set fou molt senzill i dinàmic, concretament l'any 1948, però la coincidència en la forma de pensar d'un cert nombre d'intel·lectuals data d'uns anys abans. Ens situem cronològicament a l'any 1942, en plena guerra mundial (1940-1945) i quatre anys després d'haver acabat la guerra civil espanyola. En aquesta

coordenada temporal es conegueren Arnau Puig i Joan Brossa. Brossa era un escèptic total respecte a la humanitat i, per a Puig, l'art era un refugi i un mur de contensió dels diversos atacs humans. En suma, en els inicis, el sadisme satíric i llibertat expressiva és el que podríem designar com a característica global del primer esperit de Dau al Set.

Més generalment, i per comparar-ho a algun moviment més en concret, Dau al Set, així mateix com el grup madrileny "El Paso", constitueixen branques autònomes de l'anomenat informalisme europeu. L'informalisme incorpora el gest, el procés de realització. L'obra no resta determinada ni per una obra ni per una intenció, és a dir, l'obra és la conseqüència del procés, agafa forma a mesura que es realitza. Per tant, les obres d'art pròpies de l'informalisme no signifiquen res per si soles, necessiten de l'ajuda d'un espectador i la seva interpretació "a posteriori". És sobretot en aquest últim punt en el que aquesta línia artística s'ajunta amb una de paral·lela sorgida als Estats Units, l'Expressionisme abstracte, basat en dur a terme obres obertes a qualsevol tipus d'interpretacions. L'obra informalista o expressionista no imposa un significat, existeix un immens camp de possibilitats. Implica, doncs, una manera diferent d'entendre la imatge: la imatge es dissol i hi ha una manifestació de caràcter figuratiu. Es dins d'aquest context que es situen les obres i l'esperit de Dau al Set.

Pel que es refereix a la pintura exclusivament, destaquem els tres corrents que s'imposaren, dels quals tragueren nombroses idees els artistes de Dau al Set. La pintura Signic-Gestual es defineix per signes, per una sèrie d'elements gràfics que semblen executats al atzar ( citarem a Jason Pollock i Mathie entre d'altres); la pintura Espacial té la voluntat de trobar un espai abstracte (destacarem a Mark Rothko i Lucio Fontana en el panorama europeu) i finalment trobem la pintura Material, basada en un art brut, en estat pur, sense haver-lo treballat (destacarem a Dubuffet).

Per tant, contextualitzant artísticament el fenomen a estudiar amb d'altres, ens trobem que la relació més clara sorgeix amb aquest nou capítol que s'inicià després de la segona guerra mundial i es denominà Informalisme o Expressionisme abstracte. Aquest moviment desencadenà una sèrie de subgrups entre els quals trobem els anomenats "pintors matèrics",

que inventaren una variant del collage amb barrejes de sorra, guix... També destacarem els “tachistas”, que començaren a destacar la importància de la “taca” a la pintura,...

Altres corrents artístiques que es situen més o menys dins el context cronològic són la Neofiguració, que és el pas que marca el nou rumb de la abstracció cap a la figuració; el Pop-art, desenvolupat els anys seixanta i que subratlla el valor iconogràfic de la societat de consum; l’Hiperrealisme, que és la tendència realista més absoluta i es desenvolupa durant els anys seixanta a Amèrica i l’Art conceptual, que és un tipus d’art en el que el conceptual priva sobre el que és purament formal (aquí trobariem altres variants com l’Earth Art, ...).

## COMPONENTS DEL GRUP ARTISTIC

Entre la fi de 1946 i la fi de 1948 podem situar el que cal entendre com a pròpiament esperit de Dau al Set. Les seves característiques foren un entusiasme per l'actitud surrealista; un esperit dadaísta; inquietud cultural sense límits ni fronteres; llibertat d'expressió i d'execució o plasmació no subjectiva a cap mòdul o criteri; atenció mutua a les activitats de cada u; interès per tot el que significués innovació, subjectivitat i inconformisme, ...

Dau al Set (1948 - 1951) és un grup fundat l'any 1945 per iniciativa de Tharrats. Quan aparegué Joan Josep Tharrats a l'horitzó del grup, tots els seus membres compregueren que la possibilitat de crear una publicació s'havia convertit en real. Tharrats tenia l'instrument, una petita Minerva, i les possibilitats econòmiques mínimes per a sostenir-la. Dins d'aquest grup s'integressen Cuixart, Tàpies i escriptors de la talla d'Eduard Cirlot entre d'altres. Les primeres obres del grup foren de caràcter màgic o surrealista i fins l'any 1948 no es produïeren les primeres obres figuratives.

Els components de Dau al Set foren, doncs, per ordre cronològic: Joan Josep Tharrats (1918), Joan Brossa (1919), Antoni Tàpies (1924), Modest Cuixart (1925), Arnau Puig (1926) i Joan Ponç (1928).

Cada u tenia ja una orientació definida: Brossa, poeta i dramaturg, era el més estructurat i tenia ja pràcticament definit el camí a seguir a la seva obra; Ponç s'anava forjant com a pintor expressionista, i cada vegada més dominava un sentit esotèric de l'art; A Tàpies li preocupava l'expressió d'un subconscient, sense límits preciosos i sense fons delimitable, que cercava aconseguir a partir de les matèries; Cuixart era un obsès d'un simbolisme imaginari, una dominant cal·ligràfica, que intentava plasmar en espais cromàtics inefables; a Tharrats li complaien els elements de composició, elements ja donats o establerts, que li agradava de muntar en conjunts plàstics. El fet de ser ell qui tenia la responsabilitat de la compaginació, muntatge i impressió de la revista, facilitava sobradament la manifestació del seu gust decoratiu; a Arnau Puig el caracteritzava la inquietud filosòfica i especulativa,

el domini que mostrava en el terreny de les idees generals i universals i la capacitat de síntesi a partir de les dades concretes, reals i analitzables.

Anem a descriure a continuació els membres del grup:

Joan Josep Tharrats, nascut a Girona l'any 1918, però resident a Barcelona des de molt jove. La seva formació fou la normal però sempre mostrà molta preocupació per a la plàstica;

Joan Brossa, nascut a Barcelona l'any 1918. La formació cultural fou molt simple per a ell però les activitats culturals desenrotllades durant la guerra civil el farien convertir-se en l'extraordinari poeta creador que va ser;

Antoni Tàpies, nascut a Barcelona l'any 1923, tenia una formació cultural de nivell superior S'interessà des de ben jove per tot allò que significués innovació i investigació formal;

Modest Cuixart, nascut a Barcelona l'any 1924. Fill d'una família de metges i farmacèutics i cosí d'Antoni Tàpies, va abandonar la carrera de medicina per a dedicar-se plenament a l'art;

Arnau Puig, nascut a Barcelona l'any 1926, tenia una família senzilla i la seva vocació principal era llegir molt i de tot; Joan Ponç, nascut a Barcelona l'any 1927, de formació cultural senzilla i anàrquica, s'inclina per una pintura postfauvista en els seus principis.

S'ha de destacar també que poc abans de l'aparició de Dau al Set, els membres que després se'n destacarien més comptaven ja amb un reduït grup d'amics amateurs, fidels i incondicionals. Entre ells, no s'ha d'oblidar a René Metras, que en moltes ocasions tragué de problemes i que inicià la seva col·lecció de pintures amb obres de Ponç, Tàpies i Cuixart

## ANTECEDENTS I INFLUENCIES

Al moment de la creació de Dau al Set, la formació dels seus components era, doncs, heterogènia, però fins a cert punt complementària: mentre es reien de la plàstica figurativa o música sentimental-folklòrico-narrativa, amb els mitjans que posseïen anaven alimentant el que avui dia anomenariem contra-cultura.

De la literatura i la plàstica, el dadaisme, el surrealisme i el cubisme eren les tesis que més ens apassionaven, encara que els seus membres no fossin seguidors de cap d'aquestes tendències en particular.

Cada una d'aquestes tendències, però, i a la seva manera, aportava els membres del grup elements que consideraven positius: el dadisme permetia una posició negativa i radical de tot a més del propi descrèdit (posar bigoti a la "Gioconda - Duchamp); els surrelaisme els permetia llibertat i la credibilitat en la qualitat dels seus impulsos íntims, el dret a la lliure composició i a la possibilitat de barrejar el que procedia del que era objectiu i del que era objectiu; el surrealisme també garantia la imaginació creadora, la sàtira i la descomposició del concret, que ens sentíem impulsats a negar o a combatre; finalment, el cubisme els remetia cap a la justificació d'una composició lliure i oberta. Seguiren al peu de la lletra un principi radical, l'automatisme, tot seguint el seu sentit en la cèlebre frase de Breton (l'"automatisme psíquic pur").

Cal destacar com a influència molt forta "El romancero gitano" de Federico García Lorca, amb un pròleg de Rafael Alberti.

El llibre que els va desorientar d'una manera més clara fou "La deshumanización del arte" de Ortega i Gasset, ja que interpretaren el sentit de l'art nou, el cubisme, com un allunyament de l'home.

I com no destacar una obra cabdal de Salvador Dalí: "El mètode paranoicocrític", ja que gràcies a aquest els autors de Dau al Set entengueren els mecanismes de la creació

surrealista i de l'escriptura automàtica.

## **ELS PRIMERS NUMEROS DE “DAU AL SET”**

En el primer número de Dau al Set hi col.laboraren tots. Ponç s'encarregà de compondre les lletres del Títol; el text ideològic el creà Puig; del dibuix se n'encarregà Tàpies personalment; Brossa escrigué dos sonets i una declaració de principis i per concloure, la senefa que tancava el número era cosa de Modest Cuixart. Tharrats fou el que dugué a terme la impressió i aparegué com a fundador.

El segon número de Dau al Set ajuntava un text de ciència idealista de Jesús Tharrats, germà de Joan Josep. La resta del grup s'hi mostrà conforme. Brossa publicà uns poemes en prosa.

El tercer número s'inicià amb dues il.lustracions a tota pàgina, un linòleum de Ponç i un dibuix de Cuixart. També el conformen una obra de teatre de Brossa i un text de ballet de Tharrats.

Dins el quart número trobem un text d'Enric Tormo en homenatge a Gaudí; també cal destacar un text sobre l'art romànic de Puig com a expressió plàstica d'una ideologia. El més important d'aquesta publicació és un text imprès en tinta vermella a la contraportada. En aquest, escrit íntegrament per Brossa, s'anuncia un canvi d'orientació de la publicació ja que significa la ruptura entre el mateix Brossa i Puig. Aquesta orientació passarà de ser d'intenció ideològica a manifestació d'obra artística.

A partir de gener de 1949, i dins de la nova línia, destacarem el següent: un número amb dibuixos de Ponç i amb versos de Brossa; un número realitzat entre Cuixart i Tàpies; un número dedicat al cineasta Georges Mèlies; un número (juny) en el que apareix per primer cop Eduard Cirlot (poemes en prosa amb dibuixos de Cuixart); el número de juliol és fruit d'un muntatge de Tharrats.

L' any 1950 debutarà amb un número en col.laboració Tàpies-Brossa. Però de mica en mica, Dau al Set deixa de ser una publicació d'un grup més o menys afí per tal de convertir-se en un compromís entre els interessos creadors momentànis d'un o altre dels iniciadors i la porta oberta o a joves desconeguts amb qui s'entra en contacte.

L'any 1951 el grup va celebrar una exposició a la Sala Caralt, de Barcelona, i és a partir d'aquest punt que es pot considerar que l'interès de la publicació havia perdut radicalment les seves característiques de grup i aquesta ja era el fruit d'una escissió cada cop més palpable entre els seus creadors.

## EVOLUCIO DE LA REVISTA

Dau al Set es gesta a partir de 1946 i en realitat només dura fins a l'aparició dels seus primers números, l'últim trimestre de 1948. En principi la publicació era coherent i tot anava bé, però Joan Brossa i Arnau Puig significaren dues línies de força, dues actituds molt diferents davant dels problemes de l'home i de l'art. Al principi les dues línies es mostraren convergent, però ben aviat sorgiren les divergències.

Tharrats tenia molt d'interès per l'art nou i l'exquisida sensibilitat compositiva, però les situacions de Brossa, Cuixart, Tàpies i Ponç eren una altra cosa. Brossa, Ponç i Puig no tenien altres recursos econòmics al marge dels que guanyaven al marge de l'art i de la filosofia. Brossa treballava en un taller molt estrany i especial i la seva família l'alimentava i l'aixoplugava, però ell vivia pràcticament sol, a casa de la seva tia. Joan Ponç tenia un caracter tant fort com parlador, era el fill gran d'una família a la qual tenia abandonada i passaren grans dificultats econòmiques; Arnau Puig treballava des dels setze anys ja que la seva família necessitava el seu sou per a sobreviure mínimament.

Així doncs, Tàpies i Cuixart significaren l'entrada dels components del grup a un nou àmbit social. Pel seu origen familiar, Tàpies i Cuixart tenien accés a ambients burgesos. La seva formació i la seva educació social era superior a la de la resta dels membres del grup. La trobada (Brossa, Puig, Ponç amb Tàpies, Cuixart i Tharrats) va significar una obertura pels dos grups en sí. Els primers aportaren les seves investigacions i els seus treballs personals dins de la línia i els segons una cultura sòlida, però establerta i en bona part conservadora. Aquest fou el principi d'una escissió que no tardaria masses anys a produir-se, després que els components del grup artístic rebessin influències i col.laboracions de joves europeus i espanyols que es trobaven en la mateixa sintonia que ells.

-

## **ETAPES DE “DAU AL SET”**

A Dau al Set es poden distingir, per centrar-no en el moment històric de forma minuciosa, tres etapes bàsiques:

-- La primera etapa comprèn els quatre primers números - de setembre a desembre de 1948 en els quals predomina l'aspecte literari i els artistes hi actuen més aviat com a creadors.

-- La segona etapa s'inicia el gener de 1949, amb números monogràfics: Ponç-Brossa; Cuixart-Tàpies. En aquesta etapa ja hi ha un predomini clar de la il·lustració sobre el text. Es pot afirmar que el grup es va dissoldre l'any 1951, a finals, concretament el mes d'octubre, quan es va celebrar a la Sala Caralt l'exposició de Dau al Set. La dissolució no significà la fi de les relacions, sinó simplement que cada membre del grup va anar trobant la seva personalitat estricta i es produí una remodelació d'afinitats entre ells.

-- La tercera etapa comprèn entre 1951 i 1955, ja que Tharrats continuà amb la publicació de la revista. Bona part dels números seran obra seva o complementat amb les activitats del Club 49, del qual els creadors de la revista en passaren a ser els artistes escollits per plasmar el seu tipus d'art concret.

## ANALISI DE LA PINTURA D'ANTONI TAPIES

Antoni Tàpies va néixer l'any 1923 a Barcelona. La seva obra es divideix en tres etapes: una primera època dadaïsta, en que treballar la matèria és una forma de treballar la realitat i apropiar-se d'ella. Sempre mostrà un gran sentit de la composició, l'equilibri i el disseny. La segona etapa és la surrealista, ja que l'any 1948 s'integrà al grup Dau al Set i tingué els primers contactes amb Joan Brossa. L'any 1950 es separà de la poètica de Dau al Set i treballarà de forma molt personal, iniciant així la tercera etapa, la informalista. Aquesta s'inicià quan aconseguí una beca per anar a estudiar a París i aprendre nous coneixements. A principis dels anys cinquanta s'integrà en el mercat internacional i la seva obra pasà a ser una glòria nacional.

Ell entén l'art com un instrument per a entendre la realitat, un mitjà de coneixement i un valor ètic. Tàpies és qui ha fet més pel devenir de la plàstica espanyola dels anys cinquanta, ja que ha treballat amb infinitat de materials (olis, cartró, plàstics, cordes, textures de teixits, empastes de materials - pols de màrmol,... -).

- Les circumstàncies en què Tàpies desenvolupa la seva pintura són les mateixes que la majoria d'homes. Tàpies, un més entre nosaltres, s'expressa a la seva manera i aquesta manera d'expressar-se, elevada a categoria per les característiques del seu ofoco, podem entendre que, almenys, és una manera molt general de sentir. Tàpies és un autor que donà molta importància a la vida, en la seva barrejadissa amb la raó, la filosofia d'Ortega i Gasset i la mentalització de tots els seus actes vitals. Per altra, la psicoanàlisi també afectà molt la seva manera de pintar, ja que el feia creure en la seva vida interior i el surrealisme li traçà el camí per tal de materialitzar aquesta riquesa íntima. I per abatre tot el que s'oposava radicalment a aquesta materialització del missatge personal, comptava amb l'ajuda del Dadaïsme, que suposava la negació per la negació i el gust per l'escàndol.

- Els anys 1949 i 1950 van ser els més importants per a Tàpies en la col.laboració amb Dau al Set. Va crear algunes portades per a la revista i va editar un quadern de dibuixos junt amb el poeta Josep Vicenç Foix. Així fou, com, posteriorment, Josep Vicenç Foix i el mecenes i col.leccionista Joan Prats van assolir un important paper com a mitjancers. Gràcies a Joan Prats, Tàpies conegué a Miró l'any 1948. Per a Tàpies, aquesta trobada amb Miró fou determinant per a la seva creació posterior en pintura. Durant aquells anys, Miró no era pas l'únic que el fascinava. L'obra de Tàpies començava amb tota sinceritat en el sentit d'una infatigable recerca estilística. Assajava i experimentava amb els fenòmens expressius i mitjans estilístics més variats. El collage, el quadre amb materials, de caire abstracte, sense tema, fet de deixalles corrents, insignificants - cordills, fils, papers de seda i diaris estripats, arrugats - començà cap a la meitat dels anys quaranta amb aquestes tècniques. Paral·lelament a aquests collages sorgiren els primers quadres amb figures humanes reduïdes a xifres a l'estil d'un "art brut", on Tàpies va emprar per primer cop un procediment: barreja la pols de marbre amb el color, enganxa arròs i treballa amb llapis de carbó i guix. També dibuixarà retrats que comptaran amb un gran realisme o dibuixos a la ploma lineals ( a l'estil de Matisse).

A partir de 1947 segueixen dibuixos figuratius a la ploma i el carbó de tipus surrealista. Posteriorment el seu interès es decantà per les facultats màgico-místiques amb que apareix reiteradament en el quadre "Autoretrat Místic" (1948). També presenten un tractament de la cosa religiosa alguns dels primers collages abstractes.

El canvi, en l'obra de Tàpies, es consuma en una reflexió sobre el passat, sobre els seus primers collages i quadres d'Art brut de tipus graffiti. Els materials esdevenen pobres, els colors foscos, la figuració passa a un segon terme en benefici de la xifra. El canvi va produir-se a causa d'una crisi de treball a conseqüència de la seva segona exposició individual. El terreny propici per al seu desenvolupament espiritual va ser París, ja que els murals i els quadres de matèria responien al sentiment existencialista dels anys de postguerra. Però els primers quadres de matèria d'Antoni Tàpies no sorgiren a París, sinó a Barcelona. L'any 1954 Tàpies va decidir-se per aquest tipus de quadres, cosa que

significava l'abandó de la pintura. Amb el descobriment dels murals, la pintura de Tàpies perdé la seva tonalitat i transparència.

## **JOAN BROSSA: GENI I FIGURA**

- A Joan Brossa sempre li ha agradat la paraula “trascantó”, “sortir de trascantó”, és a dir, sempre dir i fer allò que ningú s’espera, allò inesperat. Ho ha fet tant en la seva obra poètica com dramàtica i també amb els objectes normals i corrents que ha anat aplegant al llarg de la seva vida (recollir objectes trobats és una pràctica surrealista). Tot el que es digui de l’obra de Brossa es pot aplicar també a la seva creació de poemes objecte i de la poesia visual. Brossa se servia de l’inesperat, del “sortir de trascantó”, per a palesar els continguts de l’inconscient, les censures que la vida quotidiana imposa a l’autèntica manera de ser i de sentir de cada u.

- Qui juga amb Brossa o a la manera de Brossa és incontrolable, sempre té una sortida de “trascantó” perquè no hi ha deducció ni inducció possible previsible, perquè en l’acció sempre és possible de fer-ho altrament, de concloure diferentment de com caldria esperar. S’ha dit que l’obra de Brossa és una metàfora constant: sempre diu les coses altrament. Brossa no ens explica les coses com a metàfora, sinó que diu allò que diu, el que mostra és l’únic que diu. De totes maneres, la poesia visual i els poemes objecte esdevenen quasi bé indesxifrables en el context Brossià, ja que la composició és la pròpia que el poeta otorga a les seves composicions i es basa en un hermetisme palpable.

Destaquem que, a més a més, a part de ser un poeta i artista escèptic completament amb la seva època i amb tot el curs vital en general, Brossa fou el més nacionalista dels poetes i artistes que formaren part del grup artístic. I fou també per això que aparegueren discrepàncies amb d’altres components del grup, per dos temes en concret:

- per un cantó, cada component tenia un model propi d’art al cap, és a dir, tots eren fidels a les seves influències i tendències però alhora diferien en la concepció de l’aplicabilitat (cada u volia plasmar l’art d’un mode diferent). Això fou el que feu que, passada la dècada

dels quaranta, cada un dels autors de la revista s'especialitzés i busqués les seves pròpies vies d'expressió artístiques.

- per altra banda, l'esperit català i nacionalista desenfrenat de Joan Brossa fou discutit en nombroses ocasions, ja en reunions de la pròpia redacció com en bars nocturns. Era obvi que l'esperit era compartit per uns i no pels altres, ja que Joan Brossa destacà per portar tota la corrent ideològica durant els anys que es mantingué la publicació i ell hi col.laborà.

**Breu reflexió personal:**

**Es degut a aquests dos factors que considero a JOAN BROSSA com un geni, amb les seves coses bones i les seves rareses, un geni com a artista i com a capacitat creadora infinita. Però també fou la figura política més destacada del grup artístic durant dos anys, cosa que donà gran seguretat i solidesa a la publicació.**

**A la memòria de Joan Brossa, GENI i FIGURA.**

Arnau Gifreu Castells

**DESCANSA EN PAU**

## L'ASSAIG D'ARNAU PUIG

### Comentari de l'assaig: "Dau al Set: assaig microestructural sobre els fonaments ideològics i sociològics de Dau al set i del surrealisme com a heurística"

(Històries de Dau al Set, Arnau Puig)

Arnau Puig escriu aquest assaig microestructural en el que comença assegurant que els components de Dau al Set demostraven una actitud surrealista davant l'entorn però de coneixements en tenien ben poc sobre el que suposava. El que sabien del surrealisme ho sabien gràcies a lectures fortuïtes i casuals. L'autor explica que un dia de 1958, residint a París, va rebre un fulletó de color groc en el qual es feia referència a Dau al Set (coses de l'atzar, tan importants per als surrealistes).

Ell i Joan Brossa es conegueren l'any 1943. Conversaren sobre la guerra mundial en unes classes de català clandestines. Brossa i ell entraren en relació gràcies a Enric Tormo, i més tard Brossa seria el tipògraf i impressor d'Algol. L'autor explica que ell es cultivà amb la Ilíada d'Homer i es plantejà series qüestions, mentre que Brossa tingué connexió amb Foix, amb Prats com a intermediari i finalment amb Miró, establint així les coordenades del seu treball.

La preocupació per la filosofia i les ciències per part d'Arnau Puig anà creixent i arribà a publicar articles a "Revista de Occidente", coneixent durant aquest temps a Joan Ponç. Així establia una tríada (pensament, literatura i plàstica - Brossa, Puig, Ponç). Ells representaven la negació de tot, fins al punt que la pintura de Joan Ponç era la transcripció directa de la seva turmentada personalitat. La manera de Brossa d'entendre l'activitat poètica automàtica no era en concòrdia del surrealisme estricte, sinó que era una activitat profundament literària (i que comptés amb contingut).

L'autor i els altres també adoptaven posicions dadaístes, i que trobaven interessant el fet de ridiculitzar el que estava establert socialment. Fins i tot arribaren al punt d'anar a les cases benestants a sopar i fer-los riure o plorar degut a les absurditats que feien i expressaven. "Algol" fou una revista que es mofava d'"Ariel", una seria revista sobre cultura catalana. Els components d'Algol eren analfabets i no pretenien ressucitar cap mena de passat. L'any 1946 es publicà "Algol" i es celebrà una exposició al centre excursionista de Sarrià. Allà conegué Puig a Antoni Tàpies i Modest Cuixart. Ells dos foren els únics que compreren la revista, molt aviat se sentiren compenetrats i nasqué el nucli de Dau al Set.

Es veien poc a casa de Ponç, Cuixart o Tàpies. L'arribada de Cuixart i Tàpies va suposar una millora d'informació i unes obres molt rupturistes i de clar esperit negatiu. Tàpies pintava collages amb els materials més heterogenis i la seva pintura era a base d'empastats de llargues pinzellades disposades per a suggerir el fantasmagòric. Ponç tenia entre divuit i vint anys, però el que havia après no li servia de res per als seus objectius generals. Les obres de Cuixart eren molt líriques i poètiques, però de cal·ligrafia rígida, esquemàtica i geometritzant. Els anys que van del 46 al 50 foren els més intensos i típics de l'esperit de Dau al Set. Arnau Puig destaca també a Eduard Cirlot, un surrealista nat i afirma que gràcies a ell passaren del surrealisme a l'existencialisme i finalment al marxisme. La gent de Dau al Set prenia com a "model" el model genuïnament interior, i no un referent extern com feien els altres.

Per altra banda, el mateix nom de Dau al Set és un exemple que no es tracta d'una invenció basada en el món objectiu, sinó en la subjectivitat i l'onirisme. Es reuniren tots i Cuixart proposà el nom de "Dau al vent", imatge cerament surrealista que Brossa va substituir "vent" per "set", la qual cosa convertia la imatge en absurda, a més de surrealista. Al cap de dos anys, les coses es mostraren d'un altre mode, molt divergents. Arnau Puig s'anava convertint en existencialista (Cal comprometre's! - Sartre -), ja que el que un home fa modifica substancialment el seu entorn.

El juny de 1949 apareix la primera aparició de Cirlot. La resta de números fins a la separació del grup són autèntiques filigranes plàstiques i muntatges cal·ligràfics (Cuixart-Tàpies).

Esquema general de l'evolució de Dau al Set:

- (1) base nihilista i contestatària enfront tot: el dadaisme/
- (2) l'activitat creativa es fomenta en l'automatisme psíquic pur: el surrealisme/
- (3) l'activitat creativa s'ha de posar en mans de la revolució al servei de la causa, de la causa social. (no cal entendr-ho com homogeni en tots els seus membre però sí en Arnau Puig)

- Dau al Set es dissolgué a causa de la força que cada component portava dins seu. La data límit de la unió és l'exposició de 1951 a la Sala Caralt de Barcelona. El surrealisme i l'existencialisme eren camins que els membres del grup féren en caminar i descobrir, tant sols treien els ànims de Foix i s'enmirallaven amb Miró. Dalí era important a l'exterior, però des de dins el grup era un col.laboracionista i mai no admeté intimitat. Els seus texts eren bons, obscens i molt suggerents. La situació, en síntesi, per a l'autor, era "Kafkiana",  
".  
mai no sabies a què atènyer-te (...)"

#### Del surrealisme i les seves realitats i surrealistes

- Els surrealistes opinaven que el surrealisme era l'única via de realització de sí mateix, el "trascendir la realitat per mitjà de l'objectivació del somni" (André Breton). La obra de Joan Ponç els hi agradava molt, i aquest no firmava el cognom amb una "ç", sinó amb una "s". També comenta en aquest apartat que "l'Escorial" és una obra purament surrealista, i que aquesta no pot ser de Joan Miró ja que és una obra d'esperit clàssic i fins renaixentista o barroca. En literatura el que preferien els autors de Dau al Set era la metàfora, ja que s'hi al.ludia la cosa per si mateixa, era el recurs retòric que s'acostava més a la doctrina surrealista.

